

تندیس‌گری و شمایل‌نگاری

در ایران پیش از اسلام

اورلی دیمز

مترجم

علی‌اکبر وحدتی

نسترواژ

تهران

۱۳۹۸

فهرست مطالب

۹	سخن مترجم	علی اکبر وحدتی
۱۳	پیش‌گفتار	دکتر حکمت‌الله ملاصالحی
بخش اول		
تندیس‌گری و شمایل‌نگاری زنان در ایران پیش از اسلام		
۲۵	مقدمه	
۲۸	۱. نوسنگی	
۳۱	۲. مس‌سنگی	
۳۱	۱-۲. پیکرک‌های برهنه	
۳۴	۲-۲. زنانی که روی اشیاء ترسیم شده‌اند	
۳۴	۳-۲. پرستشگران مادینه یا پرستاران	
۳۵	۴-۲. رقاصگان	
۳۶	۳. عصر مفرغ	
۳۶	۱-۳. پیکرک‌های برهنه	
۴۳	۲-۳. زنانی که روی اشیاء ترسیم شده‌اند	
۴۴	۳-۳. پرستشگران مادینه	
۴۶	۴-۳. سردیس‌ها و نیم‌تنه‌های مادینه	
۴۸	۵-۳. زنان اشرافی	
۵۲	۶-۳. صحنه‌های ضیافت و مهمانی	
۵۵	۷-۳. ملکه‌ها و بانوان درباری	
۵۸	۸-۳. فعالیت‌های روزمره	
۶۰	۹-۳. صحنه‌های جنسی	
۶۲	۱۰-۳. مادر و بچه	
۶۴	۱۱-۳. خانواده	
۶۵	۴. عصر آهن	
۶۵	۱-۴. پیکرک‌های برهنه	
۶۷	۲-۴. زنانی که روی اشیاء ترسیم شده‌اند	
۷۰	۳-۴. پرستشگران مادینه	

بخش دوم
در باب پیکرک‌های انسانی پیش از تاریخ در ایران

۲۰۷	مقدمه
۲۱۲	۱. نوسنگی ۱
۲۱۲	۱-۱. گنج‌دره
۲۱۴	۲-۱. تپه‌علی‌کُش
۲۱۵	۲. نوسنگی ۲
۲۱۵	۱-۲. علی‌کُش
۲۱۶	۲-۲. سراب
۲۱۷	۳-۲. تپه‌گوران
۲۱۸	۳. نوسنگی ۳ تا مس‌سنگی ۱
۲۱۸	۱-۳. یانیک‌تپه
۲۱۹	۲-۳. حاجی‌فیروز
۲۱۹	۳-۳. زاغه
۲۲۱	۴-۳. سنگ‌چخماق
۲۲۱	۵-۳. تپه‌تولایی
۲۲۲	۶-۳. چغاسفید
۲۲۳	۷-۳. تپه‌سبز
۲۲۳	۸-۳. چغامیش
۲۲۴	۹-۳. جعفرآباد
۲۲۵	۱۰-۳. تپه‌جووی
۲۲۶	۴. مس‌سنگی ۲ و ۳
۲۲۶	۱-۴. دُم‌گرپرچینه
۲۲۷	۲-۴. شوش
۲۲۷	۳-۴. تل بَکون الف
۲۲۸	۴-۴. تل ابلیس
۲۲۸	۵-۴. تپه‌یحیی
۲۳۰	نتیجه‌گیری
۲۳۵	کتاب‌شناسی
۲۳۹	جدول
۲۴۷	تصویرها
۲۵۳	نمایه

۷۰	۴-۴. سردیس‌ها و نیم‌تنه‌های مادینه
۷۱	۵-۴. ملکه‌ها و بانوان درباری
۷۴	۶-۴. صحنه‌های ضیافت و مهمانی
۷۷	۷-۴. فعالیت‌های روزمره
۷۸	۸-۴. مادر و بچه
۷۹	۵. دوره‌ی هخامنشی
۷۹	۱-۵. پیکرک‌های مادینه‌ی برهنه
۷۹	۲-۵. زنانی که روی اشیا ترسیم شده‌اند
۸۱	۳-۵. زنان اشرافی
۸۲	۴-۵. سردیس‌ها و نیم‌تنه‌های مادینه
۸۲	۵-۵. ملکه‌ها و بانوان درباری
۸۵	۶. دوره‌ی اشکانی
۸۵	۱-۶. پیکرک‌های مادینه‌ی برهنه
۸۷	۲-۶. زنانی که روی اشیا ترسیم شده‌اند
۸۸	۳-۶. زنان اشرافی
۸۸	۴-۶. سردیس‌ها و نیم‌تنه‌های مادینه
۸۸	۵-۶. ملکه‌ها
۹۰	۶-۶. صحنه‌های ضیافت و مهمانی
۹۰	۷-۶. فعالیت‌های روزمره
۹۲	۷. دوره‌ی ساسانی
۹۲	۱-۷. پیکرک‌های برهنه
۹۲	۲-۷. زنانی که روی اشیا ترسیم شده‌اند
۹۳	۳-۷. زنان اشرافی
۹۴	۴-۷. سردیس‌ها و نیم‌تنه‌های مادینه
۹۵	۵-۷. ملکه‌ها و بانوان درباری
۹۸	۶-۷. صحنه‌های ضیافت و مهمانی
۱۰۰	۷-۷. فعالیت‌های روزمره
۱۰۳	۸-۷. مادر و بچه
۱۰۳	۹-۷. خانواده
۱۰۵	نتیجه‌گیری
۱۱۹	کتاب‌شناسی
۱۳۱	تصویرها

سخن مترجم

در این مقاله به بررسی نقش زنان در باستان‌شناسی ایران می‌پردازیم. در ابتدا به نقش زنان در باستان‌شناسی ایران می‌پردازیم. در ابتدا به نقش زنان در باستان‌شناسی ایران می‌پردازیم. در ابتدا به نقش زنان در باستان‌شناسی ایران می‌پردازیم. در ابتدا به نقش زنان در باستان‌شناسی ایران می‌پردازیم.

کتابی که پیش روی خواننده‌ی گرامی است پژوهشی است به قلم باستان‌شناس و پژوهشگر جوان بلژیکی، خانم اورلی دیمز، که در مجله‌ی ایرانیکا آنتیکا به چاپ رسیده است. مبحث نخست^۱ - که نام آن را بر کل مجموعه نهاده‌ایم - در سال ۲۰۰۱ میلادی چاپ شده و در آن به بررسی میزان تجسم و حضور زنان در مدارک باستان‌شناختی ایران پیش از اسلام (اعم از نقش برجسته‌ها، مجسمه‌ها، نقوش روی سفالینه‌ها، مهرها و...) اشاره شده است. در این مقاله نویسنده موضوعاتی را که زنان در آن به نمایش درآمده‌اند، برحسب توالی زمانی از دوره‌ی نوسنگی که بشر برای نخستین بار گل را مورد استفاده قرار داد تا پایان دوره‌ی ساسانی، تشریح کرده و به تفسیر و تبیین آن‌ها پرداخته است. از این‌رو، حتی اگر در نوشتار حاضر چنان‌که باید به تحلیل و بررسی نقش زنان در ادوار باستانی ایران پرداخته نشده است، باز هم می‌تواند به‌عنوان عاملی مهم برای بررسی نقش اجتماعی زن پیش از اسلام در ایران سودمند افتد.

مبحث دوم^۲ نیز در سال ۲۰۰۴ میلادی چاپ شد. در این نوشتار برخلاف بخش نخست که در آن تمام شیوه‌های نمایش زنان در مدارک باستان‌شناختی - خواه به شکل مجسمه‌های سه‌بعدی، نقش برجسته‌ها، نقاشی روی سفالینه‌ها یا نقوش روی مهرها و ... - مد نظر قرار گرفته، فقط به بررسی مجسمه‌های سه‌بعدی

1. Daems, A. (2001), "The iconography of pre-Islamic women in Iran", *Iranica Antiqua*, Vol. XXXVI, Editions Peeters, Leuven, Belgium, pp. 1-150.
 2. Daems, A. (2004) "On pre-historic human figurines in Iran: Current knowledge and some reflections", *Iranica Antiqua*, Vol. XXXIX, Editions Peeters, Leuven, Belgium, pp. 1-32.

۱-۵ ... بررسی‌ها و نیم‌تنه‌های مادون‌زمین ... ۷۰

۱-۶ ... نقش زنان در باستان‌شناسی ایران ... ۷۱

۷۰-۲ ... ۲-۵ ... مجسمه‌های سفالینه و سفالی ... ۷۳

۲۱۲ ... ۲-۶ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۷۷

۲۱۲ ... ۲-۷ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۷۸

۲۱۲ ... ۲-۸ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۷۹

۵۱۲ ... ۲-۹ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۷۹

۵۱۲ ... ۲-۱۰ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۷۹

۹۱۲ ... ۲-۱۱ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۸۱

۷۱۲ ... ۲-۱۲ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۸۲

۸۱۲ ... ۲-۱۳ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۸۲

۸۱۲ ... ۲-۱۴ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۸۵

۲۱۲ ... ۲-۱۵ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۸۵

۲۱۲ ... ۲-۱۶ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۸۷

۱۲۲ ... ۲-۱۷ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۸۸

۱۲۲ ... ۲-۱۸ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۸۸

۲۱۲ ... ۲-۱۹ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۸۸

۲۱۲ ... ۲-۲۰ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۹۰

۲۱۲ ... ۲-۲۱ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۹۰

۲۱۲ ... ۲-۲۲ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۹۲

۵۱۲ ... ۲-۲۳ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۹۲

۹۱۲ ... ۲-۲۴ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۹۲

۹۱۲ ... ۲-۲۵ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۹۲

۷۱۲ ... ۲-۲۶ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۹۲

۷۱۲ ... ۲-۲۷ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۹۵

۸۱۲ ... ۲-۲۸ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۹۸

۸۱۲ ... ۲-۲۹ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۱۰۰

۲۱۲ ... ۲-۳۰ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۱۰۲

۵۱۲ ... ۲-۳۱ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۱۰۳

۲۱۲ ... ۲-۳۲ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۱۰۵

۷۱۲ ... ۲-۳۳ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۱۱۱

۲۵۲ ... ۲-۳۴ ... مجسمه‌های سفالی و سفالی ... ۱۳۱